

การศึกษาเพื่อการพัฒนา: บทบาทของ AI ในการพัฒนาทักษะ
และการเรียนรู้ที่ยั่งยืน
Education for Development: The Role of AI in Skill Development
and Sustainable Learning

พระมหาจักรกฤษณ์ ปภัสโร (ฉวีวงศ์)
Phra Maha Chakrakrit Phabhasaro (Chawiwong)
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author's Email: jakkit0935208816@gmail.com

วันที่รับบทความ: 30 กรกฎาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 31 ตุลาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ: 31 ตุลาคม 2568
Received: 30 July 2025; Revised: 31 October 2025; Accepted: 31 October 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้นำเสนอแนวคิดว่าการศึกษาเพื่อการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 ได้เปลี่ยนผ่านจากกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงเดียวและเน้นการจดจำ ไปสู่กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่มุ่งสร้างทักษะสมรรถนะ และคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างรอบด้าน กระบวนการดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่า การเรียนรู้ได้เป็นกิจกรรมที่แยกส่วนจากชีวิตจริง หากแต่ต้องเชื่อมโยงกับการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงเชิงพลวัตของเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี

ในบริบทนี้ เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้เข้ามามีบทบาทเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนและเสริมพลังการศึกษา โดยมีได้จำกัดอยู่เพียงการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล หรือสร้างสื่อการสอนอัจฉริยะ แต่ยังครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเรียลไทม์ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive Learning Environment) ตลอดจนการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพเฉพาะบุคคลของผู้เรียน AI จึงทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอน ผู้กำกับดูแลการเรียนรู้ และเครื่องมือสำคัญที่ช่วยปลดล็อกศักยภาพผู้เรียนในด้านการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาเชิงซับซ้อน การทำงานร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยีอย่างมีวิจารณญาณ

ผลลัพธ์ของการบูรณาการ AI เข้ากับระบบการศึกษามีได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการเรียนรู้ หากยังเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืนในมิติต่างๆ ทั้งด้านคุณภาพชีวิต ความเสมอภาคทางการศึกษา และศักยภาพทางเศรษฐกิจสังคมของผู้เรียน ผลลัพธ์สำคัญคือการสร้างพลเมืองที่พร้อมพึ่งพาตนเอง เข้าใจและเคารพคุณค่าของสังคมและสิ่งแวดล้อม และสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

คำสำคัญ: การศึกษาเพื่อการพัฒนา; ปัญญาประดิษฐ์; ทักษะศตวรรษที่ 21; การเรียนรู้เชิงบูรณาการ; ความยั่งยืน

Abstract

This article presents the concept that education for development in the 21st century has transitioned from a paradigm of unidirectional knowledge transmission focused primarily on memorization toward an integrated learning process aimed at cultivating comprehensive skills, competencies, and learner attributes. This process is grounded in the understanding that learning is not an isolated activity but is inherently connected to critical thinking, problem-solving, lifelong learning, and the capacity to adapt to dynamic economic, social, and technological changes.

Within this context, Artificial Intelligence (AI) has emerged as a vital mechanism that supports and empowers education. Its role extends beyond merely storing and processing data or generating intelligent instructional media. AI also encompasses real-time learning analytics, active learning facilitation, the creation of adaptive learning environments, and the design of learning activities tailored to each learner's individual potential. AI thus serves as a tool for enhancing instructional efficiency, overseeing learning processes, and unlocking learners' capabilities in creative thinking, complex problem-solving, collaboration, and responsible technology use.

The integration of AI into educational systems is not solely intended to increase learning efficiency and speed. More importantly, it represents a strategic approach to advancing sustainability across multiple dimensions, including quality of life, educational equity, and the socio-economic potential of learners in the long term. The key outcome of this integration is the development of citizens who are capable of self-reliance, who understand and respect social and environmental values, and who can actively participate in national development with ethical awareness and a sense of collective responsibility.

Keywords: Education for Development; Artificial Intelligence; 21st Century Skills; Integrated Learning; Sustainability

บทนำ

ในยุคศตวรรษที่ 21 การปฏิวัติเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ได้เข้ามามีอิทธิพลต่อทุกมิติของสังคม โดยเฉพาะในภาคการศึกษา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อขับเคลื่อนความเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน (นิตยา ทวีชีพ, 2567) AI ได้รับการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด ทั้งในด้านระบบแนะนำการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Adaptive Learning) การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Learning Analytics) และเครื่องมือสนับสนุนทักษะเชิงวิชาชีพ สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการยกระดับกระบวนการจัดการศึกษาให้ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและความซับซ้อนของโลกสมัยใหม่ (สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ สุริมาศ นาครอด และจันทราภรณ์ สีสวย, 2568)

แม้ AI จะมีศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ แต่การบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับระบบการศึกษาไทยยังเผชิญปัญหาหลากหลาย เช่น ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรดิจิทัล ความพร้อมของครูในการใช้เครื่องมือ AI อย่างมีประสิทธิภาพ และการขาดนโยบายที่ชัดเจนในการกำกับดูแลการใช้ข้อมูลผู้เรียน

(สลิทธิพย์ ชีระภากร, 2568) ปัญหาเชิงสถานการณ์เหล่านี้ทำให้การนำ AI มาพัฒนาทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียน จำเป็นต้องคำนึงถึงทั้งบริบททางสังคมและข้อจำกัดเชิงโครงสร้าง เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบเชิงลบที่อาจเกิดขึ้นต่อความเสมอภาคทางการศึกษา (จิรากร ฐาวิรัตน์, 2568)

ด้วยเหตุนี้ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์องค์ความรู้และวิเคราะห์บทบาทของ AI ในฐานะเครื่องมือสนับสนุนการพัฒนาทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ทั้งทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหาที่ซับซ้อน และความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิต อันเป็นรากฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักการสำคัญคือการประยุกต์ใช้ AI ต้องยึดถือจริยธรรม ความเคารพศักดิ์ศรีมนุษย์ และการสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างเสมอภาค เพื่อให้ AI เป็นพลังบวกในการยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคมโดยรวม

ความหมายของการศึกษาเพื่อการพัฒนา

การศึกษาเพื่อการพัฒนา หมายถึง กระบวนการจัดระบบการเรียนรู้ที่มุ่งยกระดับศักยภาพมนุษย์ในทุกมิติ ได้แก่ ด้านสติปัญญา คุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิตและจิตสำนึกต่อส่วนรวม โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ความรู้และทักษะที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาและพัฒนาตนเอง ชุมชน และสังคมได้อย่างยั่งยืน การศึกษาลักษณะนี้เน้นการบูรณาการทั้งศาสตร์และศิลป์แห่งการเรียนรู้เข้ากับบริบททางสังคม เศรษฐกิจและวัฒนธรรม เพื่อสร้างพลเมืองที่มีคุณภาพ มีความสามารถในการปรับตัว และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

นักวิชาการไทยหลายท่านได้กล่าวถึงบทบาทของการศึกษาเพื่อการพัฒนา การศึกษาสงเคราะห์ตามแนวพุทธมีพลังในการเสริมสร้างคุณธรรมและความเข้มแข็งของชุมชน พระครูใบฎีกาสุรพล อาสโภ (2560) มองว่าการจัดการศึกษาที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชนสามารถลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมได้ ขณะที่จันทร์านิสงวนนาม (2553) เน้นการบริหารสถานศึกษาที่มีส่วนร่วมทุกฝ่าย และพระอธิการอนุรักษ ธนปญโญ (วรรณกิจ), พระครูอุทัยกิจจารักษ์ และนิกร ศรีราช (2568) เสนอว่าวัดและองค์กรศาสนามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตกลุ่มเปราะบาง

สรุปการศึกษาเพื่อการพัฒนาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างสังคมที่มีคุณภาพ มุ่งเน้นการปลูกฝังทั้งความรู้ คุณธรรม และทักษะชีวิต การจัดการศึกษาลักษณะนี้ต้องเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้เรียน ชุมชน และวัฒนธรรมอย่างใกล้ชิด เพื่อยกระดับศักยภาพของพลเมืองให้สามารถพึ่งพาตนเองและร่วมพัฒนาสังคมได้อย่างยั่งยืน

ความสำคัญของการศึกษาเพื่อการพัฒนา

การศึกษาเพื่อการพัฒนา มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะเครื่องมือหลักในการสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ เนื่องจากการศึกษาลักษณะนี้มุ่งเน้นการปลูกฝังความรู้ ทักษะ และคุณธรรม ที่สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสังคม ทั้งในระดับปัจเจกชนและชุมชน กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาจึงไม่ใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้เชิงทฤษฎี แต่ยังเป็นการสร้างความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการพึ่งพาตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้แก่สังคม

พระมหาสุริยา กิตติสาร (สังโยชะ) (2567) ได้ชี้ให้เห็นว่าการศึกษาสงเคราะห์มีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างความเป็นธรรมทางสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ด้อยโอกาส ขณะที่สลิทธิพย์ ชีระภากร (2568) เน้นว่าการศึกษาเชิงพุทธช่วยบ่มเพาะคุณลักษณะจริยธรรมอันเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาสังคม ส่วนพระอธิการอนุรักษ ธนปญโญ (วรรณกิจ), พระครูอุทัยกิจจารักษ์ และนิกร ศรีราช (2568) ได้ชูบทบาทวัดและศาสนาเป็นศูนย์กลางของการจัดการศึกษาที่ช่วยเสริมสร้างความเสมอภาค และจันทร์านิ

สงวนนาม (2561) เน้นการบริหารสถานศึกษาที่ผสมผสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายเพื่อผลักดันคุณภาพการศึกษาให้มีพลังในการเปลี่ยนแปลงสังคม

สรุป การศึกษาเพื่อการพัฒนาเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ทั้งด้านความรู้ คุณธรรม และทักษะชีวิต การจัดการศึกษาเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงบริบทชุมชนและวัฒนธรรมจึงมีความสำคัญต่อการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและสร้างสังคมที่ยั่งยืน

ความหมายของบทบาทของ AI

บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) หมายถึง การที่ระบบอัจฉริยะซึ่งสามารถประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ ทำการตัดสินใจเชิงตรรกะ และเรียนรู้จากข้อมูลด้วยตนเอง เข้ามามีส่วนสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาอย่างลึกซึ้ง AI สามารถเสริมศักยภาพมนุษย์ทั้งในด้านการวิเคราะห์ข้อมูล การสร้างนวัตกรรม และการจัดการระบบงานที่ซับซ้อน นอกจากนี้ AI ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดความผิดพลาด และสร้างรูปแบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคลในหลายมิติ (วรางคณา โตโพธิ์ไทย, 2568) อย่างไรก็ตาม บทบาทดังกล่าวต้องอาศัยการออกแบบการใช้งานอย่างมีจริยธรรม โปร่งใส และคำนึงถึงผลกระทบต่อมนุษยชาติ (สิริภา สงคราม, 2568)

นักวิชาการไทยได้ชี้ว่า AI เป็นเครื่องมือสนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 (อธิป เกตุสิริ, 2568) อีกทั้งยังเป็นปัจจัยขับเคลื่อนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การบริหารจัดการองค์กร และการสื่อสารในยุคดิจิทัล (กฤษฎณา หมูหมื่นศรี, 2568)

สรุป AI เป็นกลไกสำคัญที่เปลี่ยนโฉมวิถีคิดและวิธีทำงานในหลายสาขา บทบาทของ AI ไม่ได้จำกัดเพียงการเพิ่มประสิทธิภาพ แต่ยังรวมถึงการสร้างโอกาสการเรียนรู้เฉพาะบุคคล การส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ และการออกแบบระบบงานใหม่ อย่างไรก็ตาม ผู้ใช้งานจำเป็นต้องมีจริยธรรม ความรอบคอบ และความสามารถในการปรับตัวต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

ความสำคัญของบทบาทของ AI

บทบาทของปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มีความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะกลไกขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างในสังคมยุคดิจิทัล AI ได้เข้ามาสนับสนุนการทำงานของมนุษย์ในหลากหลายด้าน ทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ การสร้างระบบการเรียนรู้เฉพาะบุคคล และการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการบริหารจัดการ นอกจากนี้ AI ยังมีบทบาทเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ การตัดสินใจอย่างมีวิจารณญาณ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (วรางคณา โตโพธิ์ไทย, 2568)

นักวิชาการไทยให้ความสำคัญต่อการใช้ AI อย่างมีจริยธรรม โดยชี้ว่าการพัฒนา AI ต้องคำนึงถึงผลกระทบทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมในระยะยาว (สิริภา สงคราม, 2568) รวมถึงความจำเป็นในการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความรู้เท่าทันเทคโนโลยี (อธิป เกตุสิริ, 2568) ทั้งนี้ การบูรณาการ AI เข้ากับกระบวนการศึกษาและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการส่งเสริมอย่างเป็นระบบ (กฤษฎณา หมูหมื่นศรี, 2568)

สรุปบทบาทของ AI ในปัจจุบันมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษาในมิติต่าง ๆ AI ไม่เพียงแต่เพิ่มประสิทธิภาพและความแม่นยำของกระบวนการทำงาน แต่ยังช่วยปลูกฝังทักษะใหม่ที่สำคัญในโลกยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม การใช้ AI ต้องดำเนินควบคู่กับหลักจริยธรรมและมาตรการกำกับดูแล เพื่อสร้างประโยชน์สูงสุดแก่สังคม

ความหมายของการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้

การพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ หมายถึง กระบวนการยกระดับความรู้ ความสามารถ และศักยภาพของบุคคลผ่านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การฝึกอบรม และประสบการณ์การปฏิบัติจริง การพัฒนาทักษะไม่ได้ครอบคลุมเพียงทักษะพื้นฐาน แต่รวมถึงทักษะในศตวรรษที่ 21 เช่น การคิดเชิงวิพากษ์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ (ภิรมย์พร จิตรประไพ พระมหาอุดร อดุตรโร และวินัย ทองมัน, 2568) การเรียนรู้เชิงรุกและการออกแบบนวัตกรรมจึงมีความสำคัญต่อการเสริมสร้างขีดความสามารถของผู้เรียนให้พร้อมปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงในสังคมและเศรษฐกิจยุคดิจิทัล (วสุรมย์ ภิรมย์รัตนกุล และวิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม, 2568)

สรุปการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและเพิ่มศักยภาพในการทำงาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมและการประยุกต์เทคโนโลยีสมัยใหม่จึงเป็นหัวใจของการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และจริยธรรม

ความสำคัญของการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้

การพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการสร้างคุณภาพชีวิตและเสริมสร้างศักยภาพบุคคลในสังคมปัจจุบันที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม การเรียนรู้ในยุคใหม่ได้จำกัดเฉพาะการรับข้อมูลเชิงทฤษฎี แต่เป็นการสร้างทักษะที่ครอบคลุมทั้งความรู้ ความสามารถเชิงปฏิบัติ และคุณลักษณะด้านอารมณ์และสังคม (ภิรมย์พร จิตรประไพ พระมหาอุดร อดุตรโร และวินัย ทองมัน, 2568)

นักวิชาการไทยหลายท่านเน้นว่าการพัฒนาทักษะจำเป็นต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้เชิงรุก การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 และการบูรณาการกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะรอบด้าน (วสุรมย์ ภิรมย์รัตนกุล และวิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม, 2568) การเรียนรู้และการฝึกฝนที่มีความหมายย่อมเป็นเครื่องมือสำคัญที่ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้อย่างยั่งยืน (กนกพร พรหมสุวรรณ และคณะ, 2568)

สรุปการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้เป็นหัวใจของการสร้างพลเมืองที่มีสมรรถนะรอบด้าน ทั้งด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และจริยธรรม การจัดการเรียนรู้ที่มีส่วนร่วมและยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางจึงเป็นกลไกสำคัญที่ต้องได้รับการส่งเสริม เพื่อเตรียมบุคคลให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่อย่างยั่งยืน

ความหมายของความยั่งยืน

ความยั่งยืน หมายถึง สภาวะหรือกระบวนการที่กิจกรรม การพัฒนา หรือการดำเนินชีวิตสามารถดำรงอยู่ได้อย่างต่อเนื่องในระยะยาว โดยไม่สร้างผลกระทบเชิงลบต่อทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ ความยั่งยืนจึงมิได้เป็นเพียงผลลัพธ์ปลายทาง แต่คือกระบวนการที่เน้นความสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์ในปัจจุบันกับการรักษาศักยภาพเพื่อคนรุ่นต่อไป (กัลยา แก้วประดิษฐ์, 2568) หลักการความยั่งยืนครอบคลุมทั้งการพัฒนาคุณภาพชีวิต การบริหารจัดการทรัพยากร และการรักษาอัตลักษณ์ชุมชน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือทุกภาคส่วนอย่างเป็นระบบ (กษมล พงษ์วัชรนนท์ และสุภาภรณ์ ศรีดี, 2568)

สรุปความยั่งยืนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาสังคมในระยะยาว เน้นความสมดุลทั้งมิติทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตมนุษย์ การบ่มเพาะความยั่งยืนต้องสร้างการมีส่วนร่วม การพึ่งตนเอง และความตระหนักรู้ถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ความสำคัญของ “ความยั่งยืน” (สำนวนภาษาวิชาการ)

ความยั่งยืน เป็นแนวคิดสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ความยั่งยืนมิได้หมายถึงเพียงการดำรงอยู่ของระบบหรือทรัพยากรในระยะยาว แต่ยังรวมถึงการสร้างสมดุลระหว่างการใช้อย่างมีประสิทธิภาพกับการอนุรักษ์ การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชน และการเคารพอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม (กัลยา แก้วประดิษฐ์, 2568) แนวทางความยั่งยืนจึงต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วม การเรียนรู้ร่วมกัน และการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ในระดับสากล

กษมน พงษ์วัชรนนท์ (2568) ชี้ว่าการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนต้องเริ่มต้นจากการบริหารจัดการทรัพยากรท้องถิ่นอย่างรอบคอบ ควบคู่กับการสร้างเศรษฐกิจที่เป็นธรรมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม อดิศักดิ์ วัชรกุล (2568) เสนอว่าความยั่งยืนควรมีมิติของการพัฒนาความสุขและสุขภาวะของคนในชุมชนควบคู่กัน ส่วนพระมหานพดล สุวรรณเมธี (2568) เน้นความยั่งยืนทางจิตใจและการพึ่งพาตนเองเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยสร้างเสถียรภาพและความมั่นคงทางสังคม

สรุปความยั่งยืนเป็นแนวคิดสำคัญที่ต้องบูรณาการเข้ากับทุกด้านของการพัฒนา ทั้งการจัดการทรัพยากร เศรษฐกิจ การสร้างสุขภาวะ และจิตใจที่เข้มแข็ง แนวทางดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยรักษาทรัพยากรสำหรับคนรุ่นหลัง แต่ยังสร้างความมั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดีในปัจจุบัน

บทสรุป

การศึกษาเพื่อการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 ได้เปลี่ยนผ่านจากรูปแบบการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงเดียวไปสู่กระบวนการบูรณาการทักษะ ความรู้ และคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ การพัฒนาไม่อาจแยกขาดจากการสร้างขีดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เข้ามาเป็นกลไกสนับสนุน จึงถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา ให้มีความยืดหยุ่น มีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับความต้องการเฉพาะบุคคลได้ดียิ่งขึ้น

บทบาทของ AI ในการพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ได้จำกัดเพียงการจัดการข้อมูลและการสร้างสื่อการสอนอัจฉริยะ แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์แบบเรียลไทม์ และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลาย AI สามารถช่วยครูออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความมั่นใจในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น ทักษะการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาเชิงซับซ้อน การทำงานร่วมกัน และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน

การบูรณาการ AI เข้ากับการศึกษาจึงไม่เพียงแต่สร้างผลลัพธ์ในเชิงประสิทธิภาพการเรียนรู้เท่านั้น หากยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainability) ที่เชื่อมโยงคุณภาพชีวิต ความเสมอภาคทางการศึกษา และศักยภาพทางเศรษฐกิจสังคมของผู้เรียน โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนเป็นพลเมืองที่สามารถพึ่งพาตนเอง เข้าใจคุณค่าของสังคมและสิ่งแวดล้อม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างมีคุณภาพและจริยธรรมในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่

แนวคิดหลัก การศึกษาเพื่อการพัฒนาในศตวรรษที่ 21 ได้เปลี่ยนผ่านจากกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้เชิงเดียวและเน้นการจดจำ ไปสู่กระบวนการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่มุ่งพัฒนาทักษะ สมรรถนะ

และคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างรอบด้าน กระบวนการดังกล่าวตั้งอยู่บนฐานคิดที่ว่า การเรียนรู้มิได้เป็นกิจกรรมที่แยกส่วนจากชีวิตจริง แต่ต้องเชื่อมโยงกับการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การเรียนรู้ตลอดชีวิต และความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและซับซ้อน

บทบาทของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) AI ได้เข้ามาเป็นกลไกสนับสนุนสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา โดยมีได้จำกัดบทบาทเพียงการจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล หรือสร้างสื่อการสอนอัจฉริยะเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบเรียลไทม์ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบปรับตัว (Adaptive Learning Environment) และการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับศักยภาพเฉพาะบุคคลของผู้เรียน AI จึงทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพครู ผู้กำกับดูแลกระบวนการเรียนรู้ และเครื่องมือปลดล็อกศักยภาพของผู้เรียนในมิติการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาเชิงซับซ้อน การทำงานร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยีอย่างรู้เท่าทัน

ผลลัพธ์และความยั่งยืน การบูรณาการ AI เข้ากับการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงมิได้มีเป้าหมายเพียงเพื่อเพิ่มผลลัพธ์เชิงประสิทธิภาพและความรวดเร็ว แต่ยังเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการขับเคลื่อนความยั่งยืนในมิติที่กว้างขึ้น ทั้งด้านคุณภาพชีวิต ความเสมอภาคทางการศึกษา และศักยภาพทางเศรษฐกิจสังคมของผู้เรียนในระยะยาว ผลลัพธ์ที่สำคัญคือการสร้างพลเมืองที่มีความพร้อมพึ่งพาตนเอง มีความเข้าใจและเคารพคุณค่าของสังคมและสิ่งแวดล้อม และสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาอย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

เอกสารอ้างอิง

- กษมน พงษ์วัชรนนท์ และสุภาภรณ์ ศรีดี. (2568). การบริหารจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน. *วารสารสหวิทยาการศึกษาศาสตร์และพัฒนาสังคม*, 1(3), 30–41.
- กนกพร พรหมสุวรรณ และคณะ. (2568). การพัฒนาทักษะการอ่านค่าและการสะกดคำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้กิจกรรมเกมการศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย*, 19(1), 79–92.
- กฤษณา หมุ่มหมื่นศรี. (2568). นวัตกรรมการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในยุคปัญญาประดิษฐ์. *วารสารสหวิทยาการบริหารจัดการศาสตร์*, 1(1), 15–28.
- กัลยา แก้วประดิษฐ์. (2568). การจัดการภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในวิถีชุมชน. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 8(4), 413–428.
- จันทราณี สงวนนาม. (2553). *ทฤษฎีและแนวปฏิบัติในการบริหารสถานศึกษา*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- จิรากร ฐาวีรัตน์. (2568). AI กับการศึกษา: ตัวช่วยสุดอัจฉริยะ เพื่อพัฒนาการเรียนรู้. *วารสารสังคมศึกษาปริทรรศน์*, 1(2), 98–108.
- ธิดารัตน์ ศักดิ์วีระกุล. (2568). My Happiness - Design by Me: ความสุขที่เยาวชนอยากบอกและออกแบบเอง. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 8(4), 365–378.
- นิตยา ทวีชีพ. (2567). เทคโนโลยี AI กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน. *วารสารสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 8(3), 365–375.

- พระครูชินวรานุวัตร, พระอธิการอนุรักษ์ ธนปญโญ (วรรณกิจ), พระครูอุทัยกิจจารักษ์ และนิกร ศรีราช. (2568). การบริหารจัดการงานศึกษาสงเคราะห์ของพระสังฆาธิการในอำเภอบางมูลนาก จังหวัดพิจิตร. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 10(1), 156–167.
- พระมหาสุริยา กิตติสาโร (สังโยชะ). (2567). สมรรถนะการสอนของครูในยุคปัญญาประดิษฐ์ AI: การพัฒนาทักษะการเรียนการสอนเพื่ออนาคต. *Wisdom Journal of Humanities and Social Sciences*, 1(6), 52–61.
- พระมหานพดล สุวณณเมธี. (2568). หัวใจเยาวชนในยุค “ชอบดราม่า”: เปลี่ยนพลังความรู้สึกให้กลายเป็นพลังปัญญาด้วยธรรมะ. *วารสารพุทธาเซียนศึกษา*, 10(1), 165–176.
- พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ), พระเมธีธรรมาจารย์ (ประสาน จันทสาโร), และพระอุดมสิทธินายก (กำพล คุณงโร). (2564). รูปแบบการสงเคราะห์ประชาชนตามโครงการหมู่บ้านรักษาศีล 5 ของคณะสงฆ์จังหวัดราชบุรี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(4), 1–15.
- ภิรมย์พร จิตรประไพ, พระมหาอุดร อุตตโร, และวินัย ทองมัน. (2568). แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ตามหลักบุญนิมิตแห่งมรรค 7 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสิงห์บุรี. *วารสารบรรณการศึกษาศาสตร์และมนุษยสังคมศาสตร์*, 6(2), 131–147.
- วรารณา โตโพธิ์ไทย. (2568). AI for Educators: Learning Strategies, Teacher Efficiencies, and a Vision for an Artificial Intelligence Future. *วารสารศึกษาศาสตร์ มธ.*, 18(1), 189–194.
- วสุรมย์ ภิรมย์รัตนกุล และวิรัชพัชร วงศ์วัฒน์เกษม. (2568). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชน เครือข่าย 3 นครราชสีมา. *วารสารสหวิทยาการศึกษาศาสตร์และพัฒนาสังคม*, 1(3), 158–170.
- สลลิตทิพย์ ชีระภากร. (2568). การศึกษาวิเคราะห์ และเปรียบเทียบ No-Code AI สำหรับการพัฒนาเว็บไซต์. *วารสารสถิติประยุกต์และเทคโนโลยีสารสนเทศ*, 10(1), 1–17.
- สิริภา สงคราม. (2568). การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.)*, 7(2), 583–597.
- สุภัทรศักดิ์ คำสามารถ, สุริมาศ นาครอด, และจันทราภรณ์ สีสวย. (2568). การใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารการศึกษาสำหรับการปรับปรุงการเรียนรู้เฉพาะบุคคล สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 9(1), 700–713.
- อชิป เกตุสิริ. (2568). การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อการจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการวิจัยเพื่อสังคม*, 1(1), 44–51.